

מעדני אשד

פרשת פנחס - גליון תתר"ז - שנה 21

שאלות והקידות בענייני פרשת השבוע

י"ד ע"י מכון "מעדני אשד" בית שמש

מדוע צריך בברית לכבד מוהל וסנדק צדיק? הרי מוחלין לכולם את העוונות וכולם צדיקים? בפרשתו כ"ה י"ג תחת אשר קנא לאלוקיו ויכפר על בני ישראל

הנה באגרא דפרקא בפרשתו אות קמ"ו, וכן כתב בספרו בני יששכר מאמרי חודש תשרי מאמר ד' גדולה תשובה, דרוש ב' כתב נאמר לי משם קדוש ישראל הרב הקדוש שלמה מארלין זצלה"ה הי"ד, שאמר בשם המדרש, בשעה שאמר הקב"ה לאלהיו שיצטרך להיות בכל ברית מילה שבשיראל, אמר אלהיו, אתה ידעת שאני מקנא לשמך יתברך, הנה אם יהיה הבעל ברית בעל עבירה או המוהל או אחד מהקהל לא אוכל לסבול להיות שם, והבטיחו השי"ת שיכפר לכולם, ונראה לי שזה מרומז בפסוק שהרי פינחס הוא אלהיו, ילקוט שמעוני בפרשתו, פרקי דר"א סוף פרק כ"ט תוס' ב"ב קכ"א וכתוב "תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל" כי הואיל ומדתו קנאה והוצרך להיות אצל כל ברית ולא אוכל לסבול, ע"ז גורם הכפרה לישראל כי הוצרך השי"ת להבטיחו כנ"ל.

ובספר שלחן גבוה יור"ד סימן רס"ד ס"ק י"ב **מעיר:** דלפי המדרש הנ"ל שהקב"ה מכפר עוונות בברית, אם כן מדוע כתב הרמ"א יור"ד סימן רס"ד ומקורו באור זרוע הלכות מילה סימן ק"ו שצריך להדר ולבקש איש תם וישר להיות סנדק או מוהל, הרי כל העומדים שם הם מכופרי עוון, וכן בספר כסא אלהיו הנביא זכור לטוב סימן ג' אות א' בהג"א נמי הקשה כן, ועיין בשפע קודש על ברית מילה סימן י"ד ע"מ קנ"ו.

איכא כמה תרוצים

א. איכא כמה טעמים מדוע צריך מוהל וסנדק צדיק, דבאור זרוע כתב הדטעם דאיתא במדרש "המול ימול" יבא טהור ויטפל עם טהור, ר' אבהו בשם ר' ש אלולי מקרא כתוב אי אפשר לאומרו שהקב"ה נעשה שושבינו של אברהם במילה דכתיב וזכרות עמו הברית, ובמדרש רבה שיר השירים ד' ט"ו הלשון שיתף הקב"ה ימינו עם אברהם ומלו, וכיון שהקב"ה היה מוהל שמעינו דבא טהור ויטפל, ובלבוש יור"ד סימן רס"ד כתב הטעם שיכיון במילתו כוונה מובחרת ומעולה ויגרום שגם הולד יהיה כמותו, לפי זה אפשר ליישב דכמה שיותר נקי וצדיק עדיף הדרי למדין מהקב"ה, וכן לפי טעם הלבוש אתי שפיר דאע"פ שמוחלים לכולם, מ"מ אינו יכול לכיון טוב כמו צדיק, מעדני אשד, עיין בגר"א שם עוד טעם, ועיין בשו"ת דברי יציב ליקוטם והשמטות סימן ק'.

ב. מ"מ צדיק עדיף טפי דיש לו נמי הרבה זכויות, ויש להסתפק האם המחילת עוונות של הברית זה במדרגה של נעשו לו כזכויות, ולפי הצד שלא, בודאי אתי שפיר, מעדני אשד.

ג. מיסתבר דמוחלין רק על עבירות שעשה במזיד, אבל על מה שעשה בשוגג אין מוחלין דלא שייך הטענה של אלהיו דאינו יכול לסבול הבעל עבירה דזה שייך רק על חטאים של מזיד, וא"כ נשארו חטא שוגג, אבל צדיק שומרין מן השמים שלא יכשל גם בשוגגין ועל זה אנו צריכין בעל ברית צדיק שאין לו בדרך כלל גם חטאים של שוגג, כן תירץ הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א זומ"צ מחזיקי הדת

האם מה שאלהיו הנביא מגיע לכל ברית הוא עונש בשביל אלהיו משום שקטירג על ישראל שאינם מקיימים מצות ברית מילה?

בפרשתו פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלם.

איתא בפרקי דרבי אליעזר פרק כ"ט אמר הקב"ה לאלהיו לעולם אתה מקנא, קנאת בשטים על גלוי עריות, שנאמר פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, וכאן קנאת, חייך שאין עושים ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך, מכאן התקינו חכמים לעשות כסא אחד מכובד למלאך הברית, שנקרא אלהיו י"ל מלאך הברית, שנאמר ומלאך הברית אשר אתם חפצים.

וכן איתא בטור יורה דעה הלכות מילה סימן רס"ה נוהגין ע"פ המדרש לעשות כסא לאלהיו על שאמר קנא קנאתי לה' כי עברו בריתך בית ישראל א"ל הקדוש ברוך הוא חייך שאין עושים ברית מילה עד שתראה בעיניך מכאן התקינו חכמים לעשות כסא לאלהיו שהוא נקרא מלאך הברית.

ובפרישה יורה דעה סימן רס"ה אות כ"ה כתב נראה לי דלשבח אמר לו הקדוש ברוך הוא כן כיון דאתה מקנא לה' על מצות מילה נתן לו השם יתברך זה לשכרו

ומביא דיש דורשין לגנאי כאילו אמר לו השם יתברך אתה מוציא לעז על בני שאינן מקיימין הברית בעיניך תראה שמקיימין אותו וכן משמע קצת הלשון.

אבל מקשה על פירוש זה: דקשה לומר כן שאלהיו הוציא דיבה, וגם א"כ מי יכריח לאלהיו שיבא ויראה בקיומו.

ובספר מעשה הרוקח על הרקאנטי סימן תק"צ תמה על דברי הפרישה: דלא קשה מי מכריחו שיבא ויראה, דאם הוא דרך הוא מוכרח מהשם יתברך. עונש

והחיד"א בספרו חומת אנך תהילים פרק ס"א הביא קושיא בשם הרה"ק יעקב צמח ז"ל קשה מה עונש הוא זה שיצטרך לבא לכל ברית.

איכא כמה תרוצים

א. העונש הוא דבזמן שהיא למטה במילות מאבד החידושים שמתחדשים במתיבתא דרקיעא, כן תירץ החיד"א בספרו חומת אנך פרק ס"א הביא קושיא בשם הרה"ק יעקב צמח

ב. בזמן שיש כמה בריתות בשעה אחת, מוכרח הוא להתחלק לכמה ניצוצות כדי להיות נוכח בכל הבריתות, ודבר זה מצער את הנשמה, כי התחלקות הנשמה לניצוצות קטנים הוא קשה לנשמה, ולכן נחשב לו זה לעונש, כן תירץ הבן איש חי בספרו עוד יוסף חי פרשת פנחס

מעדני אשד: נראה לומר ע"פ השיטה שאלהיו מגיע לכל ברית משום עונש, דלכן לא אמרין שהשמחה במעונו, משום דאלהיו מלאך הברית מגיע לכל ברית בצער, ובגמ' כתובות ח' ע"מ א' כתבו דמשום צער התינוק לא אומרים שהשמחה במעונו ואפשר להוסיף עוד טעם.

ברכת מזל טוב לאבינו רועינו
הגאון רבי בן ציון רייך שליט"א
ר"מ בבית המדרש המרכזי קרית צאנז נתניה - ואיש אמונם ויד ימינם של אדמו"ר בית צאנז
לרגל השמחה הגדולה מעמד האדיר סיום הש"ס
שנלמד בשיעורים כסדרן מידי יום ביומו במשך שנים רבות
במתיקות נפלאה ע"י תלמידים מקשיבים
בבית המדרש המרכזי בקרית צאנז
שהתקיימה בהיכל הגדול בקרית צאנז
בהשתתפות כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א
יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים בהרבצת תורה בישראל
יזכה לברכת התורה
אורך ימים בימינה - בשמאלה עושר וכבוד
המברכים באהבה ובהערכה
בניו - וחתניו - ונכדיו

גליון זה נודב לעילוי נשמת הגאון הצדיק המלובן חסידא ופרישא שלשלת היוחסין כ"ק אדמו"ר הגה"ק רבי אלעזר אבוחצירא זצוק"ל עלה בסערה השמימה כ"ז תמוז תשע"א ת.נ.צ.ב.ה הונצח ע"י ידידו הרב החפץ בעלום שמו שליט"א יהא רעוא שזכותו הגדולה של הצדיק תגן עליו ועל בני ביתו ויוצ"ח להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

חשוב כהלכה

מדור זה מדגיש ונערך ע"י ידידו ר' מרדכי ויסקינד הגר שליט"א - מנהגן
חשיב כהלכה שינון וידיעת ההלכה | כל ההלכות הם משורר ומשנה ברורה

דיעת הפרשה

- א] חלל שעבד עבודתו כשרה, היכי תימצי עבודה שחלל עובד והיא פסולה?
ב] פנחס זה אליהו - צ"ע במה שכתוב יהא מונח עד שיבוא אליהו, איך הוא יהיה נאמן בדבר שצריך ב' עדים?
ג] היכי תימצי עצי פרי שמוותר להשחית?
ד] היכי תימצי שאפשר לסמוך על גורל בעניני נפשות?
ה] יל"ע בדין קדימה של תדיר (שילפינן מפרשתינו) היכא שאפשר לעשות שניהם (התדיר ושאינו תדיר) ביחד אם גם בכה"ג יש דין להקדים את התדיר, או שאי"צ ויעשה יחד?

ידיעת ההלכה

ו] **הכנת ציבעל בשב"ק**. מנהג הרבה קהילות לאכול בשבת בסעודת היום מאכל הנקרא ציבעל (סלט מביצים קשות עם בצל וכבד) והמנהג להכין את הסלט בשבת עצמה. גב' לוי קמה בשבת בבוקר, ולפני שיצאה לבית הכנסת לתפילת שחרית עשתה את הפעולות הבאות עבור הסעודה שתהיה בצהריים: לקפה את הביצים, רסקה אותם עם מזלג, לקחה בצל קלפה אותו, חתכה אותו דק דק עם הסכין ושמה אותו על הביצים, לקחה מלח ופזרה אותו על הבצל, לאחר כרבע שעה, שפכה מיוזנו (נוזלי) על הסלט וערבבה אותו עם המזלג. כשספרה זאת לבעלה הרב, לוי כיצד הכינה את הסלט אמר לה שעברה בהכנתו על שלושה איסורים מהתורה ושני אסורים מדרבנן. מה הם האיסורים והאם יש דרך מותרת להכין סלט זה בשבת?

ז] **הטמנה בשבת בדבר המוסיף הבל**. הגב' לוי עטפה לביל שבת בשוגג (חשבה שמוותר), את סיר הצולנט שעמד על הפלטה במגבת עבה מכל צדדיו ובכך הטמינה אותו בדבר המוסיף הבל. בזמן ההטמנה הסיר הצולנט היה מבושל בשיעור של 50%. בשבת בבוקר בשעת הסעודה התבשיל כבר היה מבושל כל צורכו. האם מותר לגב' לוי ומשפחתה לאכול את התבשיל? (ובאופן שתבשיל זה הוא עיקר האוכל שלהם לסעודת יום השבת).

ח] **הנחת עוף מבושל על מכסה של קדירה**. הרב כהן הודיע לאשתו בשבת בשעה 09.00 בבוקר, שיגיעו אליהם אורחים לא צפויים לסעודת השבת שתהיה בשעה 12.30 בצהריים. אשתו הוציאה מהמקרר חתיכות של עוף מבושל והניחה אותם על המכסה של קדירת הצולנט שעמדה על הפלטה. האם מותר לה לעשות זאת?

ט] היכי תימצי שיש מצוה לישא אשה בבין המצרים?

י] היכי תימצי שיש לברך שהחינו בבין המצרים?

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/י ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברוריי ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה יכנס בעזה"ל לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג.

קהילה שיש להם כסף או לרב או לשליח ציבור מה עדיף?

בפרשתו כ"ז י"ז ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה.

הנה בשו"ת מהרי"ץ החדשות ח"ב סימן ק"ג כתב, וכל קהל ועדה מישראל שאין ממנים עליהם חכם גדול בתורה אשר ינהיגם בדרך ישרה, קרוב בעיני לומר שהם עוברים בלאו דכתיב ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה, דוגמת מה שפירשו חז"ל סנהדרין ק"א א' כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר ולא יהיה כקורח וכעדתו, וגם אנו נאמר שכל קהל ועדה שאין מביאים בשכר חכם ונבון שיהיה גדול בתורה וביראת חטא, הווי כעוברים בלאו, שנא' ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה, ומסיק שחייבים כל בני הקהילה להשתתף בזה בהוצאות של להביא רב.

יש לחקור קהילה שיש להם כסף או לרב או לשליח ציבור מה עדיף האם רב עדיף אע"פ שע"י זה יתבטלו מתפילה או דילמא שליח ציבור עדיף

הנה בשו"ת הרא"ש כ"ז י"ז סימן א' נשאל, אודות צבור שאין להם יכולת לשלם שכר אלא או לרב מורה הוראה, או לשליח צבור להוציאם ידי חובת תפילה, איזה מהם קודם, והשיב, אם הוא רב מובהק וגדול בתורה ובקי בהוראה ובדינים, אין ספק שתלמוד תורה קודם לתפילה, ואם לאו שליח צבור עדיף כדי להוציא הרבים ידי חובתם.

וכן נפסק בשלחן ערוך אור"ח סימן נ"ג סעיף כ"ד ציבור שצריכין לשכור רב ושליח ציבור ואין בידם כדי שכר שניהם, אם הוא רק מובהק וגדול בתורה ובקי בהוראה הוא קודם אע"ג דיחסר להם ע"י זה מצות תפילה ואם לאו שליח ציבור קודם.

וכתב היעב"ץ בספר מור וקציעה שם שהדבר פשוט שזהו דוקא בימיהם שהיו צריכים לשליח צבור להוציא את שאינו בקי, מה שאין כן עכשיו שהכל בקיאים להתפלל, ואין אחד שסומך על תפלת השליח צבור להוציאו בתפלתו, ודאי שעדיף רב מורה הוראה, אפילו אינו גדול כל כך, שאי אפשר לקהל בלא רב, ודאי כולי עלמא דינא גמירי, וכל קהל מישראל מוכרחים להיות להם מורה הוראה ורועה צאן קדשים. וא"כ בודאי שהוא קודם, שאפשר לקהל בלי חזן עם קול ערב, ואי אפשר בלי מורה הוראה, ואף על פי שאינו גדול הוא קודם, ויפתח בדורו הרי הוא כאביר שבאבירים ר"ה כ"ה ע"מ ב'.

והמשנה ברורה בביאור הלכה סימן נ"ג ס"ד כתב דמהלכה זו שמבטלים מצות תפילה בשביל רב ומורה הוראה, מזה יראה האדם גודל החיוב על כל עיר לשכור להם רב שיוורה להם במצות התורה ומשפטיה איך להתנהג ולא יהיו כעורים המגששים באפילה דאפילו אם ע"י נדחית לגמרי מצות תפילה אצלם ג"כ החיוב הזה הוא קודם, ובפרט אם אנשי העיר יכולין ג"כ להתפלל לעצמן בודאי זה קודם, ומזה ימלאו רתת ופחד איזה מהעיירות הנמצאים מחוץ למדינה שאין להם רב ומ"ץ בעירם, ועון גדול הוא כמו שביארנו הגם שלוקחין להם שו"ב עכ"ז הלא צריכין לאיש מו"צ שיוורה להם דיני שבת ויור"ט והלכות פסח החמורה ודיני טבילת מקוה וכל פרטי הלכות נדה ושאר דיני תורתנו הקדושה אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וכל שכן שיש ששוכרין להם ש"ץ מפורסם למנגן גדול בעד כמה מאות ר"כ לשנה שינגן להם בקול נעים ובשיעור כזה היו יכולין ליקח להם רב ומ"ץ וגם ש"ץ שיהיה יוכל לעבור לפני התיבה בשבת ויור"ט ור"ה ויוה"כ"פ כאשר במדינתנו ובודאי היה מתקבל עבור זה תפלתם למרום, משא"כ עתה שהתמנות הש"ץ הוא שלא לש"ש ע"ז נאמר נתנה עלי בקולה ע"כ שנאתיה וסוף דבר הוא שע"ז הולכת העיר מדחי לדחי שאין להם מורה ומנהיג בדרכי ד' ובאים ע"ז לידי חילול שבת ויור"ט ואכילת חשש חמץ ח"ו ומי יודע עוד כמה איסורים מחייבי כריתות ח"ו השם ישמרנו מאנשים כאלו.

מעדני אשר: נראה להעיר, דכל הלכה הנ"ל זה רק כשאין בעיר רבנים ומורי צדק, אבל כשיש מורי הוראות באותו עיר אז אסור לבטל תפילה דאפשר לשאול אותם, ומצאתי דכעין זו כתב בשו"ת בית שלמה יור"ד סימן י"ז

האם בזמננו סכנה שיהא אדם יום אחד בלי מנהיג?

בפרשתו כ"ז י"ז ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה.

הנה בחפץ חיים בפרשתו מביא פירוש נפלא מה ששמע מהבלן דראדין: דהנה איתא בגמ' ב"ב ל"ו ע"מ א' דפעם היו שולחים את הבהמות לרועה לבד, אבל במקום דשכיחא גנבים אי אפשר לשלוח אותם משום לבד שהגנבים יכולים לגנוב,

ובזה פירש מה שאומרים לביל שבת "ואנחנו עם מרעיתו וצאן יד" הקב"ה אנחנו הצאן שלך, אבל תחזיק אותנו ביד וקח אותנו לרועה דהיום אנחנו נמצאים במקום דשכיחא גנבים.

ובזה מפרשים הפסוק בפרשתו "ולא יהיה עדת ישראל כצאן שאין להם רועה" אפילו לרגע אחת אסור שיהיו בלא רועה.

